

Täysistunto

Torstai 23.4.2020 klo 17.15—20.40

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 ja 8 luvun sekä työttömyysturvalain 2 a luvun 13 §:n ja 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 58/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

20.26 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain sekä työttömyysturvalain väliaikaista muuttamista COVID-19-pandemiasta johtuen.

Tässä starttirahan enimmäiskestoa pidennettäisiin väliaikaisesti 12 kuukaudesta 18 kuukauteen. Tällä muutoksella turvattaisiin starttirahaa saavien yrittäjien mahdollisuus yritystoiminnan käynnistämiseen ja vakiinnuttamiseen pandemian aiheuttamasta tilapäisestä toimintaedellytysten heikkenemisestä huolimatta. Muutos olisi voimassa kesäkuun 2021 loppuun saakka.

Työhaun voimassaoloa koskevassa säännöksessä huomioitaisiin, että vallitsevassa tilanteessa verkossa ilmoittautuu työnhakijaksi paljon henkilöitä, kuten esimerkiksi yrittäjiä ja lomautettuja, joilla ei ole aiempaa kokemusta näiden verkkopalveluiden käytöstä. Henkilön työhaun voimassaolo ja oikeus työttömyysetuuteen ei päättyisi sen vuoksi, että hän on erehtynyt verkkopalvelun käytössä työnhakua käynnistäessään. Tämä muutos olisi voimassa 30.6.2020 saakka.

Työnhakijat eivät menettäisi oikeuttaan työttömyysetuuteen myöskään työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteuttamisen laiminlyönnin takia. Tämä muutos tehtäisiin erityisesti siksi, että osa suunnitelmista on tehty ennen pandemiaa eikä työnhakijoilla välttämättä ole mahdollisuutta toimia nyt suunnitelmassa sovitulla tavalla juuri tästä pandemiasta johtuen.

Työnhakijalla olisi lisäksi oikeus keskeyttää työllistymistä tukeva palvelu työttömyysetuutta menettämättä pandemiasta johtuvasta perustellusta syystä. Tällainen perusteltu syy voisi olla esimerkiksi alle 10-vuotiaan lapsen hoitaminen kotona. Työttömyysturvaseuramuksia koskevat muutokset olisivat voimassa 31.7.2020 saakka.

Työnhakijalla olisi oikeus työttömyysetuuteen lyhytkestoisten opintojen estämättä, vaikka opintojen kestoa koskeva normaali kuuden kuukauden enimmäisaika ylittyisi. Edellytyksenä olisi, että opintojen pitkittyminen johtuu tästä COVID-19-pandemiasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2020 vp

Näin työnhakijan ei tarvitsisi keskeyttää opintojaan, eli muutos tarkoittaa sitä, että ennen pandemiaa aloitettuja opintoja voisi jatkaa enimmillään tämän vuoden loppuun saakka.

Esitykseen sisältyy myös TE-toimistojen työtaakkaa helpottava joustomahdollisuus työnhakijan haastattelujen järjestämisessä. Haastattelujen järjestämiseen tulisi tarkoituksenmukaisuusharkintaa, jossa voitaisiin sitten huomioida muun muassa työnhakijan tilanne, TE-toimiston resurssit ja alueen työmarkkinatilanne, ja tämä muutos olisi voimassa 30. päivä kesäkuuta 2020 asti. — Kiitos.

20.29 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäiseksi haluan kiittää ministeriä siitä, että hän on ollut tämän asian täällä esittelemässä — näinkin myöhään meni tämä keskustelu — eli kiitokset siitä, että esittelitte sen henkilökohtaisesti. Toiseksi haluan kiittää ministeriä siitä, että tämä sisältö on täsmälleen sitä, mitä tässä odotetaan.

Edustaja Heinonen täällä tänään käytti puheenvuoron, kun puhuttiin Business Finlandista, siitä, että eivät nämä Business Finlandin rahoitukset ja niin edelleen kovasti nyt sitten lohduta kampaajia, partureita ja niin edelleen. Hän on aivan oikeassa siinä, eivät ne helpotakaan, mutta tämä esitys, minkä te olette juuri nyt tehneet, helpottaa valtavasti niiden 180 000 yksinyrittäjän tilannetta, joista huomattavalta osalta — me puhumme kymmenistä tuhansista ihmisistä — ei voi sanoa, että ammatti on mennyt alta, mutta yritys on mennyt alta, koska ostovoima on niin paljon heikentynyt, tai itse asiassa kysyntä on heikentynyt, tämän koronaviruksen vuoksi niin räjähdysmäisesti, että tässä ollaan aivan kaput-tilanteessa. Useimmat näistä yksinyrittäjistä eivät koskaan ole, koska heillä on yritys, olleet näiden työllistämispalvelujen piirissä eivätkä osaa silloin, kuten ministeri kertoi, täyttää näitä hakemuksia. Itse olen joutunut ihan sivusta seuraamaan, sattuneesta syystä, isoa joukkoa näitä yksinyrittäjiä, jotka nyt ponnistelevat näissä asioissa. Ja on aivan napakymppi tämä ajatus: Kun on erehtynyt verkkopalvelun kaavakkeiden täyttämisessä, niin minä tiedän, että on ilmoitettu näille hakijoille siitä, että heidän hakemuksensa on hylätty ja he ovat heittäneet kirveen kaivoon, ei ole mitään tehtävissä. Minä olen yrittänyt lohduttaa, että tehkää se uudestaan. Ja kyllä työvoimatoimistoissa on jo nyt tultu vastaan ja sanottu, että tehkää se uudestaan, mekin tehdään kiireellä, kovalla paineella, me voimme yrittää auttaa teitä uudestaan. Nyt tehdään vielä tällainen selkeä lainsäädännöllinen korjaus, se pitää paikkansa.

Sitten tämä työllistymissuunnitelma: Nämä kaavakkeethan on tehty toisentyypiseen tilanteeseen, pysyvästi työnhaussa oleville ihmisille eikä yrittäjille. Tämä työllistymissuunnitelmahan ei ensinnäkään teknisesti tahdo löytyä millään. Se on edelleenkin suuri ongelma, että se ei sieltä löydy millään. Pitkien soittojen jälkeen löytyi sieltä sitten se, mihin se voitaisiin tehdä. Mutta sen sisältöhän tässä tilanteessa on aivan yksiselitteinen. Tässä tapauksessa, kun on yksityisyrittäjästä kysymys, hänen työllistymissuunnitelmansa on ylläpitää sitä pientä yritystään, jonka tulot ovat nyt rojahtaneet, että se ei nyt ihan menisi kuitenkaan nurin niin että päästäisiin tämän kriisin yli. Sehän tässä on tavoitteena. Ja tässä on nyt tärkeätä juuri se, että tämmöisissä työllistymissuunnitelmissa jopa voidaan nyt joustaa tässä kohdassa, kun se on plagiaatti kaikille näille, sama asia: haluaa ylläpitää omaa yritystään sinne kesäkuulle, heinäkuulle asti niillä pienillä tuloilla, missä tässä liikutaan. Ja sen takia tämä työmarkkinatuki tulee plussana siihen päälle, pelastaa takuulla tuhansia, tuhansia pieniä yrityksiä, tekee helpotusta.

Arvoisa puhemies! Tässä olisi vielä yksi seikka huomauttaa, kun näistä kaavakkeista jo puhuin, että tämä on byrokraattisesti hyvin hankala: Meillä on iso joukko maahanmuuttajia ja ulkomaalaistaustaisia ihmisiä — Vantaalla 20 prosenttia käyttää muuta kieltä äidin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2020 vp

kielenään kuin suomea tai ruotsia esimerkiksi, ja heistä hurja joukko on nimenomaan näitä yksinyrittäjiä — ja heille on tämä byrokraattinen kynnys ollut vaikea ylittää, kun tämä kaavakkeiden täyttämisen prosessi on hankala, mutta on vielä kielikynnys. Nyt tässäkin suhteessa toivoisin, että pystyttäisiin mahdollisimman nopeasti nyt liikkumaan siihen, että olisi selkeätä opastusta näille maahanmuuttajille, jotka täällä antavat omaa panostaan ja työllistävät — meillä on myöskin kymmeniätuhansia maahanmuuttajia, jotka ovat työllistäneet itsensä täällä monella tavalla — että he eivät myöskään joutuisi aivan kohtuuttomaan tilanteeseen pelkästään sen vuoksi, että heillä myöskään kielitaito ei riitä koukeroisten prosessien läpikäyntiin.

Hienoa, että hallitus on tähän tarttunut, aivan oikealla tavalla nähnyt tätä asiaa. Tämä on takuulla monille, monille nyt iloinen asia, että tämmöinen joustavuus tähän tulee, kunhan vain nyt tieto leviäisi siitä, että älkää lannistuko, älkää heittäkö kirvestä kaivoon.

20.34 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Eräs nuori yrittäjä kertoi, että hänen palvelualan yrityksensä asiakasmäärästä on hävinnyt viikkotasolla jopa 80—90 prosenttia ja töitä on tällä hetkellä hyvin vähän. Onneksi jotkut ovat saaneet jo vuokranantajilta helpotusta ja yrityslainan lyhennysvapaata, mutta pienen ja uuden yrittäjän YELit ja muut pakolliset kulut rasittavat paljon taloutta, koska tuloja ei oikeastaan ole. Tässä kohtaa nykyinen starttiraha on jo ollut hänelle suureksi avuksi toimeentulon kannalta, ja runsaalla vapaa-ajallaan yrittäjä kertoo saaneensa kehitettyä palveluitaan ja luotua myös paljon uutta tulevaisuutta varten, joten rattaat ovat pyörimässä, vaikka tuloja ei nyt olekaan.

Starttirahan jatko 12 kuukaudesta 18 kuukauteen voi olla suuri pelastus monelle aloittelevalle pienyrittäjälle tuomaan turvaa ja jatkuvuutta myös tulevaisuudessa. Koronan aika-aulua tuskin kukaan meistä osaa arvioida, ja tulevaisuus on monella epävarmaa tässä tilanteessa. Tässä kertomassani tapauksessa starttirahan jatkoaika 6:stasta 12 kuukauteen on jo pystynyt turvaamaan tuloa koronan aikana, mutta yrityksen tuotto on pysähtynyt. Jatkoaika 12:sta 18 kuukauteen antaisi lisää pelivaraa, koska ilman tätä tukea yrityksen kassa tyhjenee hyvin nopeasti nykytilanteessa, minkä jälkeen jatkaminen on vaikeaa ja epävarmaa. Ensimmäisen yrittäjävuoden aikana ymmärrettävästi säästäminen ei ole ollut kovin helppoa tulevaisuutta varten. Tuntuu myös turhalta ja väärältä heittää pois ensimmäisen vuoden kovin työ ja asiakashankinta, jonka eteen yrittäjä on tehnyt paljon satsauksia ja luonut toiminnan toimivalle pohjalle. Useassa tilanteessa aloittava yksinyrittäjä myös tuntee olevansa väliinputoaja koronan tukiasioissa.

Arvoisa puhemies! Starttirahan jatko voisi pelastaa monen aloittavan pienyrittäjän ja koronatilanteen helpotuttua antaa mahdollisuuden jatkaa siitä, mihin jäi ennen tämän kaiken alkua. Tämä 12 kuukauden starttiraha saattaa monella valua myös hukkaan, jos tuore yritys, joka on rakentanut vankkaa pohjaa, joutuisi sulkemaan ovensa poikkeustilasta johtuvista syistä. Siis pitkällä tähtäimellä tulevaisuuteen katsoen starttirahan muutos 18 kuukauteen toisi varmasti enemmän positiivista tulosta ja kirkkaampaa talouden näkymää.

Edustaja Kiljusen puheenvuoroon viitaten toivon, että jatkossa myös mietitään tätä byrokratiaa, kun tämä jo nyt on osoittautunut näin vaikeaksi kaavakkeiden osalta, ja että kun korona on ohi, tarkastellaan myös näitä valtion virastoja uusin silmin.

20.36 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen yhtenä tavoitteena on turvata starttirahaa saavien yrittäjien mahdollisuuksia selvitä koronaviruksen yli. Koronakriisi aiheuttaa heille merkittävää toimintaedellytyksien heikkenemistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2020 vp

Starttirahaa saavat yrittäjät ovat aloittelevia yrittäjiä. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain sekä ministeriön soveltamisohjeen mukaan starttirahapäätös tehdään jaksoittain ja yrittäjäksi ryhtynyt hakee puolen vuoden jälkeen starttirahalle jatkokautta. Jatkorahoituksen tarvetta arvioidaan muun muassa sen perusteella, onko yritystoiminta käynnistynyt suunnitellusti suhteessa liiketoimintasuunnitelmaan ja turvaako yritystoiminnasta saatu tuotto jo riittävästi yrittäjän toimeentuloa.

Koronakriisin aiheuttama talouskriisi vaikeuttaa aloittelevan yrittäjän toimintamahdollisuuksien kehittämistä merkittävästi, ja siksi onkin tärkeää, että tämä muutos hieman pidempään starttirahan jatkokauteen tehtäisiin. Näin voidaan pidemmällä tähtäimellä ehkäistä työttömyyttä ja syrjäytymistä ja toisaalta kannustetaan yrittämään ja työllistymään ja työllistämään.

Mielenkiintoista olisi myös saada seuranta, millaisia vaikutuksia tällaisella pidennetyllä starttirahakaudella on näiden yritysten edistymis- ja kehittymismahdollisuuksiin. Lakiesitys on hyvä ja kannatettava.

20.38 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kun ministeri on tässä vielä paikalla, niin kun tässä tuli sekä kiitoksia että myöskin korjausehdotuksia, niin olisin kysynyt ministeriltä, kuinkahan suuri aika meiltä menisi, että a) tämä sähköinen hakemusjärjestelmä onnistuttaisiin muovaamaan sellaiseksi, että se huomioisi juuri tämän tyyppiset yksinyrittäjien tilanteet, kun heillä on siis yritys ja he yrittävät sitä ylläpitää, mitä aikaisempi lainsäädäntö ei mahdollistanut — se kaavake sinänsä jo, tai hakemusprosessi sinänsä, vastaisi tähän huutoon — ja että b) tehtäisiin selkeämmäksi, aidosti selkeämmäksi, se hakemusprosessi, niin että siinä voisi olla myöskin näitä kieliversioita. Kuinka isosta ajasta tässä olisi kysymys, että tämä pystyttäisiin tekemään sillä tavalla helpommaksi?

20.39 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuskin pystyn sanomaan päivien määrää tai kuukausien määrää, mutta otan nämä ylös. Kirjasin tässä ylös näitä teidän puheenvuorojanne tästä keskustelusta ja viestitän eteenpäin. Kyllä tämä on tullut muissakin yhteyksissä esiin, että näissä viranomaispohjalta tehdyissä kaavakkeissa se logiikka on se hallinnon logiikka ja sitten elävän elämän tilanteet ovat toisenlaiset. Tavallaan siinä kaksi asiaa pitää pystyä varmistamaan: se, että se on täsmällistä, koska se on sitten sen oikeusturvan kannalta tärkeää, ja sitten se, että se käsittelyprosessi on sellainen, että tiedetään, mihin nämä tiedot pohjautuvat. Mutta kyllä näissä, kaikessa viranomaistoiminnassa, on parantamisen varaa. Otan nämä esille ja viestitän näistä. Kyllähän näitä kaavakkeita aina muokataan aika ajoin — kun tilanteet muuttuvat, niin niissä yhteyksissä. Tähän pitää kiinnittää huomiota.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.